

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

T. Petroni[i] Arbitri in Dalmatia nuper repertum Fragmentum

Petronius <Arbiter>

Lipsiae, 1666

Joannis Schefferi, Argentoratensis De Fragmenti hujus Traguriani vero
Auctore Dissertatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12903

JOANNIS SCHEFFERI, ARGENTORATENSIS

De

Fragmenti hujus Traguriani vero Auctore

DISSERTATIO.

DE fragmento istoc, quod sub nomine Petronii non ita pridem publicatum est Patavii, & dubitarunt multi, antequam in lucem ederetur, essetne verus ejus auctor Petronius, uti constat ex praefatione saltem, quam praeposuisse illi dicitur Typographus, & nunc, postquam exiit, dubitare quidam non omittunt. Scilicet quod Plauto accidit, ut non paucæ ejus complerentur à recentioribus lacunæ, integrique aliquando adderentur actus: quod Ciceroni ipsi, ut nescio quæ illi consolatio affingeretur, Vellejo etiam, ut fragmento nescio quo, recentioris tamen alicujus redderetur absolutior, idem ne Petronio evenerit, quamplurimi verentur. Nec profecto metus ille absq; causa gravi doctos subit animos. Jam primum enim creditu est admodum difficile, potuisse hoc fragmentum tanto tempore latere in occulto, praesertim apud viros doctos, & amantes literarum, quales Nicolaus Cippicus, Abavusque ejus, Hector Cippicus Typographo Patavino memorantur. Neq; enim tam ignotum illo quoque tempore Petronii fuit nomen, aut quæ ipsi prodita sunt in satyrico, tam levia, & ingrata,

K 3 ut

decre
& bu
ibus
m lep
is vi
anc no
prom
nsule
a li-

DAN

ut à viro etiam mediocriter instructo literis potuerint contemni. Sed nec ea, tum præsertim per Italiam vicinasque terras hominum eruditorum fuit oscitantia segniciesque, ut, si quid haberent, maximè Latinas pertinens ad literas, id temerè negligerent, ac ne verbo quidem apud alios laudarent. Deinde quam suspectum, quod non manuscriptum ipsum, unde captum hoc fragmentum dicitur, sed ejus tantum aliquod apographum Romam mittitur, Legatoque Veneto, ut in præfatione supra memoratus ait Typographus, communicatur? Ergo nihil valuit amicitia Statilei apud Cippicum, nihil Legati, & Legati Veneti, & tam studiosè appetentis hoc fragmentum, apud Statileum dignitas auctoritasve? Cumque nihil magis fidem facere dubitantibus potuisset, quam liber ipse, ante ducentos amplius, sicut ajunt, scriptus annos, quid ita tenuere suspensos per apographum illud, & non monstrata charta, scriptione literis, similibusque, dubium inspicientibus exemerunt omne? Adde, quod id ipsum, quicquid tandem est, ad quod excusum hoc fragmentum fuit, tam religiose sit servatum custoditumque, quod ex viris fide dignis in Italia degentibus ad nos perlatum est, ut id nemini concessum fuerit inspicere vel arbitrari. Sed hæc forsitan invenirent excusationem aliquam, nisi scriptum ipsum sese proderet. Quam enim multa sunt, *non usq; quaq; Petroniani scriptoris*, sicut ipsi ejus editores coguntur fateri? Tali *abstinax*, pro quo Petronius in vulgatis habet *abstinens*, *Fatus* masculinè, pro quo ipse semper *fatum*

neutr

neutro genere. *Caelus* pro quo ille *cælum*. *Nervia*, pro quo idem *nervos*. *Vasus*, pro quo ipse *vas*. *Lorus*, pro quo *lorū*. *Molestare*, pro quo *molestus esse*. *Gaudimonium*, pro quo *gaudium*, &c. Adde his, quæ licet apud eum aliis reddita vocabulis non legantur, tamen alia, quam ut iis uti Petronius voluerit, videntur. Qualia sunt *laniones*, *urceatim*, *lanisticus*, *desomnis*, *urnalis*, *offla*, *cultrum*, *larifuga*, *pedicellum*, *dignitosus*, *occupo*, *corporaliter*, *manucellum*, *vaccato*, *capsella*, *debatuere*, *fulcipedia*, *coricellum*, *naufragare*, ad id genus. Nec in ipsis formulis locutionibusque non suspecta possunt esse multa, ut, *non impropero*, *omnia ad se fecerunt*, *de lucerna*, *te persuadeam*, *de presentiarum*, *in sinum illius demandavi*, *ab oculo*, aliaque. Habes quoque multa hic antiqua, quorum aliàs non ita studiosus esse Petronius videtur: ut, *hoc illoc*, *berbix*, *stips*, *frunitus*, *plodo*, *bovis*, *scia*, & similia. Quid dicemus de illis, quæ quis crederet aperte sumpta ex aliis, iisque posterioris ævi scriptoribus? ut, *fundos habet*, *qua milvi volant*, quod legitur apud Juvenalem Sat. IX. *frigori lacasin dicit*, cui similia habet Martialis lib. II. 5. *animam ebullit*, quod est Senecæ in Apocol. *toga perversa prosequi*, quod ejusdem, atque ejus unius est, in de Ira I. cap. 15. neque usquam aliàs occurrit. Amplius & considerationem meretur, quod quæ verè sunt Petronii, sine modo hîc occurrant. Dicit semel iterumque Petronius, *ad summam*, id ocgeritur hic paginis ferè singulis. Similiter illud *rogo*, quotiens est reperitum? *Rogo magister*, *quid putas?* *Rogo*, *men-*

sis December est? Rogo, vos oportet credatis. Rogo,
inquit, Habinna. Rogo Habinna, puto interfuisti. Ta-
lia observes & in aliis. Quid, si formula nonnulla
placuit, quoties ea & ad fastidium repetitur? ut
Piper, non homo. phantasia, non homo. discordia, non
homo. Quæ quis sibi facile persvadeat sic iteraturum
fuisse Petronium, non utique nugacem. Sed hæc
singula: conferamus universa. In quibusquam sunt
omnia inæqualia, quam inter se diversa? Interdum
incedit politè, ut planè referat Petronianam faciem.
Mox ad horrida & aspera delabitur. Est sæpe, ubi ad
ridicula, & trivialia, & sordes proruit. Nolo afferre
fabulas de Ulyssæ, Sybilla Cumana, Diomede, & Ganymede;
& Helena, & farina hujus alia. Quid est quæso in
Trimalcionis conliberti cum Ascylto contentione, quod
quem valde possit oblectare? quam ibi multa frigida
sunt abjectaque? Possemus hujus generis afferre alia,
sed sunt obvia, & facilia deprehensu. Ad postremum
ne in rebus quidem ipsis sunt non multa, quæ suspi-
cionem præbeant multiplicem. Ut quæ memorat de lingua
canina, de larribus bullatis, loco libertino, prætorioque,
pbacasiis auratis, carne ursina, & non paucis aliis. De
quibus diu adhuc cogitandum, quando pleraque aliis
sunt ignota. Neque vero ambigendum est, quin hæc
plurima occurrant neque satis integra, neque sic, ut
postulabat ratio, excusa. Sed miretur aliquis, nec id
injuria, quare viri docti, qui fragmentum istoc descripserunt,
cæteri que, qui Venetiis Patavii que judicium de eo tulere suum,
ram

corrupta manifestè, ac ob id non modò necessaria emendatu, verum sæpe & facilia, singulis ferè versibus voluerint relinquere. Nam si eò dicas factum, ut scripturæ codicis antiqui sua magis constaret auctoritas, haud sanè video, qui non æque benè id potuerit, plerisque istis emendatis. Potius existimet non nemo, affectata & conficta sponte ista vitia fuisse. Atque isthæc quidem sunt, & alia fortassis, quæ in mentem cui venire ad Petronio abjudicandum hoc fragmentum posse videantur. Adversus quæ, qui statuit contraria, dixerit fortasse, non insolitum videri, ut laterent olim lateantque etiamnum hodiè apud doctos, quibus quæ in hoc illove desiderantur scriptore, possint expleri. Symmachi epistolas nonnullas edidit non ita pridem Schoppius. Charisii lacunas non paucas explevit Andreas Schottus. Livii ipsius aliquod fragmentum ante annos hosce quinquaginta Romæ publicatum accepimus. Neque obstat, quod sint docti, qui possederint hæc talia, possideantve. Sunt enim nonnulli alieni ab his literis; alii vocabulum ejusmodi librorum scire contenti, scripta inspicere ipsa, & conferre cum editis non sustinent, cum & molesta sit Manuscriptorum lectio, collatio illa tædiosa. Ita fit, ut aliquando, qui hæc talia in bibliothecis suis habent, ipsi se habere ignorent. Alii invidia quadam agitantur, dumque nolunt aliis communicare, edereque ipsi famæ studio suscipiunt quidem, ac negociorum aliorum interventu de die in diem differunt, summo talia silentio arctissima-

que apud se custodia conservant , atque simulti-
 neis interea pabulum lætissimum adornant. Sed
 nec Manuscriptum ipsum , quo de agitur , mihi
 Romam aut Venetias tutò satis potuit , per incer-
 ta maris , & periculosa itinerum , cum præsertim
 illo semel amisso superesset nihil , quo incertis
 ambigentibusque posset satisfieri. Jam quod illa
 attinet , quæ neque in Petronio , nec aliis ex veteri-
 bus occurrunt , quis ex eo satis colligat , nunquam
 ista sic fuisse usurpata. Quam enim multa sunt in
 Cicerone ipso rara , de quibus nemini , opinor , cre-
 deres , nisi legi apud ipsum deprehenderes : ut
dimetiti , pro , *dimetati* , etiam pro , *ita* , *juratus est* ,
 pro , *juravit* , *successa cui velle omnia* , *putissimus* ,
premolesia , *partior* pro , *dividor* , *obiratus* , *invo-*
latus , *agricultio* , aliaque plura , de quibus integrum
 quondam scripsit librum Statilius Maximus , quem
Singularia Ciceronis nuncupavit. Talia occurrunt
 quoque apud cæteros notæ optimæ scriptores , nec
 est ferè quisquam , qui non aliqua generis hujus
 habeat. Adde , quòd in multis , occurrentibus in
 hoc fragmento , lex analogiæ non repugnet. Item ,
 quod reperiantur apud alios , Philoxenum cum-
 primis , cujus pæne omnia vocabula è probatissi-
 mis scriptoribus desumpta facile convincunt , quæ
 in ipsum viri docti pridem annotarunt , & adhuc
 notare possunt , atque ob hanc causam pluris ,
 quam nonnulli ferè existimant , auctoritatem ejus
 fieri oportere. Neque sequitur , sunt aliqua in
 hoc fragmento , quorum dari nulla poterunt
 exempla , quando de his judicandum fuerit ex
 cæte.

cæteris. Maximè cum ipse Arbitrator in eis, quæ sunt fidei indubitatae, habeat ignota ferè aliis; ut sunt, *absentivus, acceptatus, chiragricus, circumcumulatus, clinare, conspaciante, domefacere, gustatio, vesticontuberium, supellecticarius*, & alia hujusmodi. Quæ etiam est causa, quòd delectatum eum novitate, viri eruditi testentur. Sed videntur quædam manifestè capta ab ætate junioribus. Ad hoc diceret non nemo, anceps valde lubricumque esse id conjicendi genus. Annon enim ea, quæ in istis junioribus solummodo leguntur hodie, usurpata esse possunt & vetustioribus? Quam enim multi optimorum scriptorum perire libri, in quibus ista non fuisse lecta, quis est quæso, qui ausit certò confirmare? Habemus apud Juvenalem *tot miluos intra tua prædia lassos*. Verum id allusione dictum ad proverbium, *quantum milui volant*, docet nos non contemnendus Persii Scholiastes, qui Persius id ipsum usurpavit ante Juvenalem. Jam si ex proverbio id usurpavit Persius antiquior Juvenale, cur non Arbitrator Persio antiquior id usurpare potuit ex proverbio eodem? Quod vero non sunt omnia æqualia, id dicat quispiam non modo non vitiosum, sed ponendum etiam in laude. Primum enim aliæ aliæque sunt personæ, quæ loquentes hinc introducuntur, quibus unum genus attribuere orationis inconveniens indecorumque erat. Sunt liberti quidam, sunt lapidarii, sunt coci, & id genus alii ex vulgi fæce, quibus nisi fallor, culta castigataque oratio parum aptè affingitur: quando hi plebeja,

& hu-

& humilla, & trivialia plerumque loquuntur. Quò fortassis pertinet & benè larga illa copia proverbiorum, quæ est in sermonibus eorum ac colloquiis. Ea enim sunt, quibus velut ornamentis excolunt plebei dicta sua. Sed & antiqua pluscula eo respectu possunt hîc esse usurpata, quando plebs retinentior est ferè sermonis antiqui, nec nisi fero, quem cæteri arbitrantur, cultum adhibere addiscit. Neque id officere cui videatur ad fragmentum hoc Petronio adtribuendum, quod diversa sint nonnulla, quæ in editis prioribus leguntur. Nam cum ibi ferè differant mulieres impudicæ, ac lascivi juvenes, debebat sanè oratio esse comptior, cum hoc genus ante omnia orationi studeat, facundiamque inter instrumenta promovendæ artis suæ numeret exercentque. At in nostris sunt pleriq; omnes adulti, atq; in negotio longè alio ac dissimili occupati. Quæ res observationem hic videtur promerere maximam. versantur enim in convivio, ubi luxu cuncta difflunt: indulgent vino, poti ebriique sunt, quales qui concinne decoreq; facit loqvètes, is quod maximè in ipsis est decorû, prætermittit. Atq; ex hoc vitio potationis est, quod de rebus nihili inter se contēdāt, inq; contentione ipsa magna, parva, seria, inepta, cuncta deniq; inter se permisceant ac confundant. Accedunt alia quædam, ut imprimis ineptû, stultæq; ostentationis plenum Trimalcionis ingenium, cui extoto ridiculæ illæ fabulæ, quæ superius commemorantur, matheleosq; ac rhetorices stolidissima ja&atio debent assignari. Habinnas est

ser.

fervilis, malleoque ac fabrilibus tractandis ferramentis, quam civilitati aptior. Sed nec cæteri meliores, ut exigere ab ipsis comptiora, nescio an æquū sit. Atque eadem videri causa potest, cur non etiam in rebus ipsis, consuetudinibusque sicut vulgo notæ nobis sunt, omnia convenient. Cum præsertim hæc fingantur geri non in urbe, sed Colonia, non satis scio qua (Neapolim nonnulli suspicantur) ubi non necesse est, ut fuisse omnia Romanis moribus conformia putemus. Quid? quod ipsis etiam in Romanorum moribus necdum omnia sint observata, quotidieque illa eruditionis pars amplificetur. Et quia in colonia finguntur geri, ideò fortassis sunt adhibita non pauca ex sermone Græco desumpta, maximè cum loquuntur ii, qui sunt gentis non Romanæ, Talia sunt *saplutus, cataphagi, bacelogia, lecbasin*, & id genus alia, numero non exiguo. Nam quod quædam sunt hîc sic corrupta, ut intelligantur facile illorum vitia, id accidit & aliis scriptoribus, & alicubi apud nostrum non tam describentium, quam Typographi errore, omittentis, malève repetentis litteram in fine, vel initio vocabuli, evenisse potest. Cæterum ut ista in utramque partem dici fortè queunt, ita nescio, an, si excusis omnibus res tandem ipsa sit definienda, quis negare audeat, aliqua, nec ea pauca hic extare, verè docta, nec Petronio indigna. Huc imprimis refero, quod habet de arenæ sparsione in theatris, de vitali lecto, jejunio siccitatis tempore, lanatis deorum pedibus, tertiario gladiatore, exheredatione cum elogia, Priapo cum fru-

frugibus in sinu, Venere strabone, ac similibus. Nec in dictione minus sunt polita multa, elegantia docta. Ut, *unus servus*, pro, *aliquis*; *usque hoc*, pro, *bucusque*; *positus super hoc officium*, pro, *constitutus*; *subseffores*, pro, *venatores*; *confessus Euehium*, pro, *referens cum habitu*; *secum tulit tot annos*, pro, *uixit*, & id genus plura alia. Nolo integras afferre formulas, connexionesque nihil ab antiquis, etiam probatissimis scriptoribus recedentes. De proverbiiis saltem dicam, in quibus plerisque non opinor fore quenquam, qui sincerum contineri vetustatis gustum non ultro intelleturus sit, etsi prorsus pauca eorum doctis viris ante fuerint notata. Quibus omnibus efficitur, ut non ægre patiamur persuaderi nobis, esse in fragmento hoc aliquam multa, non habentia alium, quam Petronium auctorem, atque si quis præter eum est, qui illa inter se connexuit, enim longè plura, quam quæ nobis hætenus innotuerunt, reliqua ex Petronio habuisse. Quod si foret certum, ut fragmenti hujus editores tradunt, coedicem, unde primum est transsumptum, annos ætate sua exercere ducentos, forsitan & longius iremus. Est enim omninò verum, illo tempore vix extitisse, qui has tales Romani sermonis suavitates vel intelligerent satis, vel imitari peritè possent, vel si poterant, decipere figmentis hujuscemodi vellent alios, nondum sic in dignitate constituto sermone Latino, ut sequentibus temporibus est factum. Nunc sententiam priorem ut censemus tutiorem, ita fidem facilius apud rerum istiusmodi peritos vix ambigimus inventuram. Sanè ne id quidem pe-

nicus

nitus negari potest, quod adducunt editores illi de
hiatibus expletis, complanatisque lacunis, quæ in
pridem divulgatis Petronii occurrebant. Quin imò
& lectiones quædam diversæ pretii sunt quantivis.
Ut exemplo utar, est in editis, *ut putares Darium*,
byraule cantate pugnare, quod interpretes in univer-
sum omnes torsit. At hic legitur, *ut putares essem Da-*
rium, unde doctè ac sagaciter, ut omnia, Cl. Gro-
novius restituit, *putares assedarium*, qua lectione
nemo est, qui non intelligat locum desperatum
pulchrè esse restitutum. Ita in vulgatis legitur, *pi-*
perato vitello piperatum, at in hoc fragmento, *pipera-*
to vitello circumdatum, quod haud dubiè est meliùs.
Qvis enim ferat illud, *piperato piperatum*, ingratissi-
ma repetitione atque sensu penitus inepto. Ad
eundem modum credo fore neminem, cui non vi-
deatur aptius, *vertebraque laxata*, quam ut fuit ha-
tènus, *locata*. Nolo cætera afferre, quando de
quorundam lectione potest esse dubitatio, quæ-
que receptorum loco hîc occurrunt, ipsa quoque
sunt corrupta. Sed nec quæ de vitreorum te-
nacissimorum hîc artifice habentur, magnificè
attollam. Quanquam ea Sarisberiensis consue-
tudo sit, ut bona fide aliorum pleraque, ipsis et-
iam retentis verbis, transferat in suos usus Cujus rei
si quis testimonium requirat, matronæ Ephesinæ
factum ex hoc ipso desumptum apud eum legat, &
cum Arbitri narratione conferat. Neque multum
discrepet etiam Isidorus, eandem memorans artifi-
cis prædicti historiam, si que habet, ubi contra Sa-
risberiensem convenit cum nostro, ea fere meliora
sint,

fint, & à Sàrisberienſe malè immutatata. De fragmentis ſaltem cæteris monebo, quæ in editis Petronii hucusque ſeparatim legebantur, videri ea tam opportunè ubique hic occurrere, ut in illis ipſiſ locis nata, non ingenio ſtudiove inſerta facilè intelligantur. Ad poſtremum tota fragmenti huius oeconomia non repugnat vel ingenio Petronii, vel inſtituto. Si præſertim, quod perſuafum pridem viris doctis eſt, pars multò maxima Satyrici in Nerone eſt directa: cum non pauca ejus vitia doctè ac ſubtiliter notata deprehendet hîc, quivis inſpicere intimius examinareque volet. Sed hæc hæcenus, neque ſine alio, quam ut noſtrum liberè judicium de fragmento iſtò depromendo libertate illa provocemus libertatem aliorum, id eſt, ſi erravimus, quod fieri facillimè potuiſſe non inſiciamur, ab aliis deducamur in viam, doceamurque rectiora. Quando non cuiſvis datum omnia perſpicere, minime verò nobis, qui propterea noſtrum hoc judicium alii doctiorum ac exercitatorum jure meritoque ſubjicimus.

